

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У СВІТЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті автор розглядає питання оновлення підготовки майбутнього вчителя початкових класів у світлі модернізації вищої освіти як вимога сучасного суспільства.

Ключові слова: вища освіта, модернізація, підготовка вчителя початкових класів.

На етапі модернізації національної вищої педагогічної школи виникла суперечність між рівнем традиційної підготовки фахівця до професійної діяльності та вимогами демократичного, цивілізаційного, соціально-орієнтованого суспільства. Входження України до європейського простору вищої освіти є одним із важливих чинників у вирішенні цієї суперечності. Враховуючи необхідність розв'язання нових соціально-педагогічних завдань вищої школи, визначається потреба в удосконаленні процесу професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів, що сприяє соціальному замовленню нації, держави на виховання самодостатньої особистості, здатної діяти на основі усвідомленої позиції.

Підходи до модернізації вищої освіти закріплено в нормативно-правовому полі. У Національній доктрині розвитку освіти України в умовах модернізації національної системи вищої освіти має бути забезпечення "...нового типу гуманістично-інноваційної освіти, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, духовно-морального потенціалу особистості та суспільства" [5, с. 294].

У Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір вказано, що оновлення підготовки повинно будувати на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій, яка б забезпечувала формування педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, що спрямована на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх потреб, а також її

потребу бути конкурентоспроможним на ринку праці [3].

Наказом МОН України „Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року” визначено, що одними з умов модернізації системи вищої освіти, які спрямовані на реалізацію завдань Болонської декларації і сприяють підвищенню рівня якості підготовки МВПК, є удосконалення змісту вищої освіти та організації навчального процесу [4]. Зважаючи на це, все більш увагу дослідників привертає проблема удосконалення підготовки майбутнього вчителя початкових класів, оволодіння їм професійною майстерністю.

Аналіз досліджень з теорії і практики підготовки майбутнього вчителя початкових класів надає можливість визначити позитивні моменти, врахувати недоліки, поширити ідеї необхідності її оновлення.

Значною подією в житті вищої школи України є Болонська декларація [1]. Основними питаннями, що порушені цим документом, стають підвищення якості підготовки майбутнього вчителя, єдність в системах підготовки інших країн, учасниць Болонського процесу. Найважливішим в підвищенні якості навчання й виховання студентської молоді, що обрала шлях до оволодіння професією вчитель початкових класів, є формування особистісної відповідальності за якість навчання, за підготовку до майбутньої педагогічної діяльності. Таким чином, суб'єктність в навчанні й вихованні слід розглядати як важливішу та необхідну умову формування свободи вибору індивідуальної освітньої траєкторії, визначеної індивідуальним навчальним планом, що веде до особистісної відповідальності за якість отриманих знань. Оцінка якості підготовки майбутнього вчителя початкових класів враховує та відповідає її меті та потребує балансу між нововведеннями й традиціями, академічними перевагами і соціальною/економічною необхідністю, пов'язаністю програм і свободою вибору студента. Але, насамперед, виникає потреба в демонстрації й гарантіях, щоб одержати довіру від студента, суспільства як в Україні, так і в Європі та у світі.

У світлі модернізації підготовки майбутнього вчителя початкових класів, особистісної зацікавленості студента результатами навчання особливої уваги вимагає оновлення його практичної підготовки, удосконалення її програм, методів і форм. Практична підготовка передбачає проходження студентом неперервних навчальних та виробничих (педагогічних) практик, починаючи з третього семестру, забезпечує можливість глибокого оволодіння основами педагогічної майстерності [2]. У процесі проходження педагогічних практик проходить ідентифікація сту-

---

дента з новою соціальною роллю “вчителя-практиканта”, зрушення його Я-концепції, трансформація уявлень про себе, коригування самооцінки. Одним із шляхів для вдосконалення цього процесу є реалізація принципу співпраці за умови створення психологічного комфорту, ситуацій успіху, довіри, діалогічності, спілкування.

Доцільно звернути увагу й на те, що зміна позиції викладача-методиста в напрямку підтримки та допомоги, упровадження групових консультацій, науково-дослідних семінарів на базах проходження педагогічних практик можуть допомогти врахувати специфіку інтересів студента, сприяти розвитку їхньої пізнавальної та творчої активності, надати можливість глибоко вникнути у сутність майбутньої професії, проявити лідерські якості, ініціативу та самостійність у навчанні.

Орієнтація на розвиток студента як особистості й активного суб'єкта професійної діяльності потребує змін в системному коригуванні всієї моделі професійної підготовки, які відповідають ідеї особистісно-орієнтованої освіти. Перехід до особистісно-орієнтованої підготовки майбутнього вчителя змінює вимоги до викладача, який не тільки повинен передати студенту знання предмету, але й досвід особистої самоорганізації у навчанні.

Хоча у вітчизняній педагогічній науці утвердилося положення про пріоритет особистісного розвитку студента, в практиці освітнього процесу все ж таки домінує предметна спрямованість. Це зніжує ефективність підготовки і тягне за собою неусвідомленість студентом підвалин та витоків особистісно-орієнтованої освіти, відсутність технологічної культури та нерозуміння суб'єкт-суб'єктної майбутньої педагогічної взаємодії з дитиною молодшого шкільного віку. Освіта на особистісному рівні – це смислове суб'єктивне сприйняття реальності. Особистість завжди виступає діючою особою, співучасником, ініціатором процесу власного навчання. Особистісно-орієнтована модель підготовки майбутнього вчителя початкових класів, на наш погляд, повинна забезпечити можливість самоосвіти, саморозвитку, самоактуалізації студента в процесі оволодіння професійними компетенціями. Це дозволить реалізувати вимоги освітніх стандартів нового покоління, планувати результати навчання у вигляді наперед визначених цілей.

Завданнями означеної моделі можуть бути визначені такі: створення умов для активної спільної діяльності студента та викладача в різних навчальних ситуаціях; організація педагогічних практик з формування пізнавальної, творчої активності на принципах співпраці; розвиток навичок самостійної дослідницької діяльності на принципах свободи вибору.

Особистісно-орієнтована модель підготовки майбутнього вчителя відрізняється від традиційної моделі і, в першу чергу, тим, що вона надає студенту значну свободу вибору в процесі навчання. У її рамках ні студент підстроюється під стиль викладача, а саме викладач, володіючи різними технологічними прийомами, співвідносить свої методи роботи із стилем навчання студента.

Отже, варто підкреслити актуальність удосконалення процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів, втілення нового педагогічного мислення викладача й майбутнього вчителя, яка зумовлена такими чинниками: новими вимогами щодо викладання дисциплін професійно орієнтованого циклу з урахуванням принципів, покладених у Болонський процес; необхідністю визначення практичної мети навчання студентів на педагогічних спеціальностях; потребою розробки науково обґрунтованої особистісно-орієнтованої моделі підготовки майбутнього вчителя початкових класів у педагогічних вищих навчальних закладах України.

У статті висвітлено лише окремі аспекти проблеми підготовки майбутнього вчителя початкових класів у світлі модернізації вищої педагогічної освіти України, але це питання багатогранне. Чим більше уваги приділятиме особистісно-орієнтованій спрямованості професійно-педагогічної підготовки студента у вищих навчальних закладах, тим ефективніше буде здійснено процес особистісно-орієнтованого навчання у початковій ланці освіти.

Література:

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с.
2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів освіти України: наказ МОН України від 8 квітня 1999 р. №93 // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. Випуск 1. – К., 1994. – С. 139-153.
3. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір : наказ МОН України від 31.12.2004 р. № 998. // Освіта. – 2005. – 12-19 січ. [№ 2/3] – С. 2.
4. Про затвердження Плану щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське й світове освітнє співтовариство на період до 2010 р. [Електронний ресурс]: наказ МОН України від 13.07.2007 р. №612. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main>.

---

php?query=education/higher.

5. Про національну доктрину розвитку освіти : указ президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002 // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2004. – С. 279–294.

КАРПОВА Е.Е.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматривается проблема обновления подготовки будущего учителя начальных классов в свете модернизации образования как требования современного общества.

Ключевые слова: высшее образование, модернизация, подготовка учителя начальных классов.

E.E. KARPOVA

PRIMARY SCHOOL TEACHER TRAINING INTO THE CONTEXT OF HIGHER SCHOOL MODERNIZATION

In the article the author analyses problem of upgrading of Primary school teacher training.

Keywords: Higher School, modernization, Primary school teacher training.